

Přírodovědecká fakulta **Univerzita Karlova**

Šafaříkovy mapy zapsány do seznamu Paměti světa UNESCO

PřF UK, tisková zpráva

*České kulturní památky zaznamenaly významný mezinárodní úspěch v podobě zápisu unikátních map slavisty Pavla Josefa Šafaříka. Sekretariát UNESCO obdržel 122 žádostí, z nichž bylo pouze 74 doporučeno k zápisu. Mezi nimi se nacházela i zmíněná česká nominace, jež byla v dubnu 2025 zanesena do Mezinárodního registru **Paměť světa UNESCO**. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy se tak může pyšnit již druhým záznamem do tohoto prestižního mezinárodního seznamu. V roce 2017 totiž uspěla s nominací Camociových map.*

230. výročí narození slavisty a filologa Pavla Josefa Šafaříka (13. května 1795 – 26. června 1861) oslaví Mapová sbírka Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy zápisem jeho celoživotního kartografického díla do prestižního rejstříku Paměť světa UNESCO.

Pavel Josef Šafařík se narodil v Kobeliarově pod Tatrami, studoval v Jeně, působil jako ředitel pravoslavného gymnázia v srbském Novém Sadu. Roku 1833 se přestěhoval do Prahy, kde působil až do své smrti. Odmítl lukrativní místa na evropských univerzitách a zůstal v české metropoli, věrný svým obrozeneckým plánům. Zde pracoval mimo jiné jako cenzor české beletrie a posléze jako ředitel pražské univerzitní knihovny. V roce 1848 na Slovanském sjezdu v Praze pronesl památnou řeč, v níž se dovolával svobody pro slovanské národy v rakouské monarchii. Jeho nejvýznamnějším dílem byly *Slovanské starožitnosti* (1837), v nichž podrobně předestřel nejstarší dějiny Slovanů do konce prvního tisíciletí. Projevil se jako znalec zeměpisných pramenů a dosáhl na přední místo mezi evropskými historickými geografy. Dokázal, že Slované jsou vedle Řeků, Římanů a Germánů spolutvůrci evropské kultury. Jeho dílo mu získalo velký vzhlas a bylo přeloženo do mnoha jazyků.

Vlastní mapovou sbírku začal Šafařík vytvářet již při svém srbském pobytu. Na mapách jihoslovanských regionů zjistil mnoho chyb, a proto se rozhodl, že sám vytvoří novou mapu Srbska. Později svůj úmysl rozšířil na území, které obývaly všechny slovanské národy. Ty byly v dílech západních evropských autorů často zkreslovány nebo vynechány. Kartografický samouk se tak po dvaceti letech usilovné práce vypracoval v uznávaného specialistu. Na základě starých pramenů identifikoval nejstarší slovanská toponyma a hydronyma a lokalizoval je na svých historických mapách. Ty bohužel nebyly vydány tiskem a uchovaly se pouze v unikátních rukopisech. Také jeho etnograficko-lingvistické mapy jsou zastoupeny přípravnými koncepty. Jako příklad uvádíme *Ethnografickou mappu ke Slowanským starožitnostem* (1839). O to slavnější bylo očekávané vydání mapy *Slovanský zeměvid* (1842), která byla publikována spolu s výkladovou monografií nazvanou *Slovanský národopis*. Zde byla poprvé uvedena toponyma i hydronyma v místních slovanských jazycích.

Soubor autografických dokumentů Pavla Josefa Šafaříka, uložený v Mapové sbírce Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, představuje 88 položek z období let 1820–1851. Šafařík byl otcem vznikajícího vědeckého oboru etnografie a zakladatelem tematických etnograficko-lingvistických map, které zahrnovaly oblasti Evropy a Asie. Jeho originální technika kartografické tvorby ovlivnila vědecké postupy i za hranicemi Evropy. Některé jeho rukopisné kopie odkazují na předlohy, které se již nedochovaly. Šafaříkův celosvětový přínos spočívá v unikátní výzkumné metodě srovnávací lingvistiky, historie, geografie, kartografie a toponomastiky.

Šafaříkovo dílo je výjimečně dokonalý příklad vědecké formy emancipačního úsilí 19. století. Nominovaná sbírka obsahuje původní rukopisné mapy, tištěné mapy s rukopisnými doplňky a kolorováním i rukopisné texty. Díky tomu je každý dokument jedinečný a originální a vyskytuje se v pouhém jednom exempláři.

Česká republika má na svém kontě již deset úspěšných zápisů do prestižního rejstříku UNESCO. Nyní mezi ně přibudou i mapy P. J. Šafaříka.

Odkaz na nové zápisy MoW UNESCO lze nalézt na: <https://www.unesco.org/en/memory-world/register2025?hub=1081>

Obrazová příloha k tiskové zprávě ke stažení (do 20.5.2025):

<https://filesender.cesnet.cz/?s=download&token=f134cc33-11e6-4166-82d4-2918eb3bb344>

Webová prezentace: Mapy Pavla Josefa Šafaříka

Digitalizované mapy z této kolekce jsou volně přístupné a je možné je svobodně užít v kvalitním rozlišení v Digitální knihovně Kramerius Univerzity Karlovy

<http://kramerius.cuni.cz/uk> či v Digitální Mapové sbírce

<http://www.mapovasbirka.cz/geonetwork>.

Jsou dostupné i na portálu Národního muzea v Praze eSbírky (esbirky.cz) a na portálu evropské digitální knihovny Europeana (<https://www.europeana.eu/cs>).

Kontakt na autorky nominace:

PhDr. et Mgr. Eva Novotná, Ph.D. (ředitelka Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy), novotn48@natur.cuni.cz, Tel.: 221 951 355

Mgr. Mirka Tröglová Sejtková (knihovnice bibliografka, Mapová sbírka Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy), sejtm2af@natur.cuni.cz, Tel.: 221 951 967